

"המעט שאנו, החיים, יכולים לגמול לחברינו המתים -
הוא הזיכרון ההולך אחריהם ואיתנו"
יצחק רבין

דב (בורקה) שפר שיפר Dov (Burka) Shaefer Schiffer

תרפ"א- תרצ"ט, 1921-1938

נחקר בידי: ד"ר רמי רחנברג

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

על אודות

ארגון המתנדבים 'לתת פנים לנופלים' עוסק בהנצחה של חללי מערכות ישראל ונפגעי פעולות איבה, שנפלו טרם קום המדינה ובמלחמת השחרור.

מתנדבי הארגון עוסקים בקידום תוכניות ופעולות הנצחה שונות. את עיקר תשומת הלב מפנים המתנדבים להשלמת פרטי חייהם של חיילים עלומים, שעל מצבותיהם חסר מידע ושבאתר יזכור של משרד הביטחון חסרות תמונותיהם ואין מידע על קורותיהם.

רובם של אותם חיילים עלומים הם ילידי אירופה, נצר אחרון למשפחתם, שרידי וניצולי שואה, או חיילים בודדים מארצות ערב. לחלקם אין קבר או מצבה שאפשר לפקוד וסיפור חייהם הוא היחיד שמנציח זכרם.

לצורך השלמת סיפור חייהם החסר, נוברים החוקרים בארכיונים, בארץ ובחו"ל, מנסים לאתר בני משפחה וחברים ולדלות כל קצה חוט ומידע שיכול להוביל להשלמת סיפור חייהם החסר ובעיקר תמונת פניהם.

המסמך הזה הוא סך המסמכים שנמצאו על אודות החייל ואפשרו למעשה את השלמת סיפור חייו ומותו.

"כִּי מֵדִי דְבָרִי בּוֹ זֵכֶר אֶזְכְּרֵנוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דף 'יזכור'

מקור: אתר יזכור

השומר

נפל ביום א' בחשון תרצ"ט (26.10.1938)
בן 17 בנופלו
מקום מנוחתו בית העלמין האזרחי נחלת יצחק

דב (בורקה) שפר שיפר
בן יהושע

הדלקת נר לזכרו

סיפור חייו

בן יהושע. נולד בשנת תרפ"א (1921) בקובנה שבליטא. משפחתו היתה אמידה, אביו רוקח ואמו רופאת שינים. הוא למד בגימנסיה עברית בעיר והתגלה כתלמיד מוכשר ובעיקר הצטיין בלימוד השפה העברית. דב גם הצטיין בכישרון דראמטי והשתתף בהצגות רבות שהעלתה הגימנסיה. הוא הצטרף לתנועת "השומר הצעיר" ובמסגרתה הרבה בארגון פעולות תרבות. בגיל 15 הודיע במכתב להוריו שהוא מפסיק את לימודיו ומצטרף להכשרה. הוריו החזירוהו הביתה, אך בגלל רצונו העז לעלות לארץ-ישראל הסכימו לבסוף לשלחו ללמוד שם. בשנת 1937 עלה לבדו לארץ ולמד בבית הספר החקלאי "מקווה ישראל". אור ליום א' בחשון תרצ"ט (26.10.1938), כאשר עמד על משמרתו ב"עמדת הכרם" של מקווה ישראל, נורה ונהרג. הוא הובא למנוחות בבית העלמין נחלת יצחק. אחרי ארונו העטוף בדגל "השומר הצעיר" הלכו חבריו מתנועת הנוער, נוטרים, תלמידי "מקווה ישראל", מוריו ופועליו של בית הספר. הניח הורים בקובנה. בעיתון "דבר" פורסמה רשימה על תולדותיו וזכרו הונצח גם בחוברת הזיכרון של "כופר הישוב" ובספר "יזכור" של מכון ז'בוטינסקי.

חסר שם משפחה מדויק, שם
אמא, תאריך לידה מדויק,
מקום לידה, עובדות לא
מדויקות וחסרות בסיפור חייו.

"כִּי מֵדִי דְבָרִי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

מקום הקבורה: בית העלמין "נחלת יצחק"
אנדרטה:

פ"נ

דב בן יהושע

שיפר

מקובנה

נפל על משמרתו במקוה ישראל

ב' בחשון התרצ"ט

בן י"ז שנה תנצב"ה

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

ילדותו

מקור: חוברת לזכר אחיו של דב, גרישה, שיצאה לאור ע"י המשפחה ב - 2020

דב נולד לטניה ויהושע ב - 21.5.1921 כ"ה
אייר תרפ"א, בויטבסק שברוסיה הלבנה. לדב
כבר היה אח גדול, בנימין (נולד ב-1918).

המשפחה חזרה לקובנה והתגוררה בבנין ברח'
דאוקשוס 10, שהיה שייך לז'קל- סבה של טניה
שנפטר ב-1922. באותו בנין גרו גם הוריה של
טניה ושם החלו שניהם לעבוד- טניה במרפאת
השיניים שפתחה בביתם ויהושע בבית מרחקת
בבנין. אביה, משה, נפטר כעבור שש שנים.
לאחר שובם נולד הבן השלישי לטניה ויהושע,
גרישה ב-1923.

תמונת בית המשפחה היום

הרחוב הראשי בקובנה
1930. אתר בית התפוצות

בנימין (מימין) ודב. קובנה, נובמבר 1921

"כִּי מֵדִי דְבָרִי בּוֹ זְכוֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

משפחת שפר

מקור: חוברת גרישה

תמונות של ההורים ושלושת בניהם.

המשפחה הייתה אמידה ומסורתית. בבית חיה גם סבתו של דב, מאשה גליקמן, אמא של טניה בני המשפחה שמרו על המסורת היהודית, חגגו את החגים כהלכתם והלכו לבית הכנסת בשבתות וחגים. בבית דיברו בביליל שלש שפות: בתחילה שלטה הרוסית אך כשהפכה להיות פחות מקובלת, החלו לדבר אידיש. הילדים למדו עברית בבית הספר והשתמשו בשפה זו בפגישות השומר הצעיר שבה היו חברים שלושת הבנים, אולם ההורים עצמם לא דיברו את השפה.

בתמונה מימין – עומדים: יהושע וטניה. יושבים: גרישה, דב ובנימין. קובנה, 1927. בתמונה משמאל – דב, גרישה ובנימין.

מימין: יהושע, דב, גרישה, בנימין וטניה. קובנה, 1937

מקור: אתר יד ושם

דפי עד שמולאו על ידי האח של דב,

בנימין, על ההורים סניה ויהושע.

האב, יהושע, Ovsey נולד ב-1893 ב-

ZeZmer,Trakai שבליטא. נרצח בשואה

בן 50

האם, טניה, Taube נולדה ב-1895

למשה גליקמן ומאשה קובקר בקובנה.

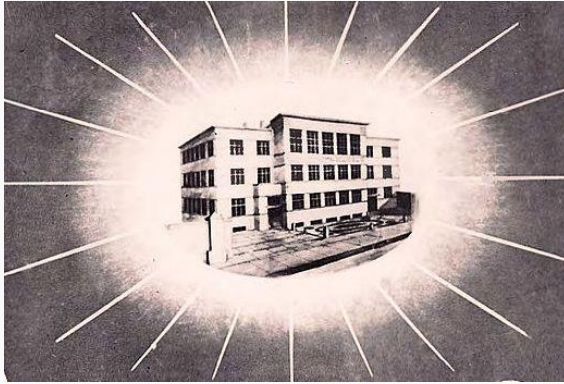
נרצחה בשואה בת 48

"כִּי מֵדִי דְבַרִּי בּוֹ זִכָּר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

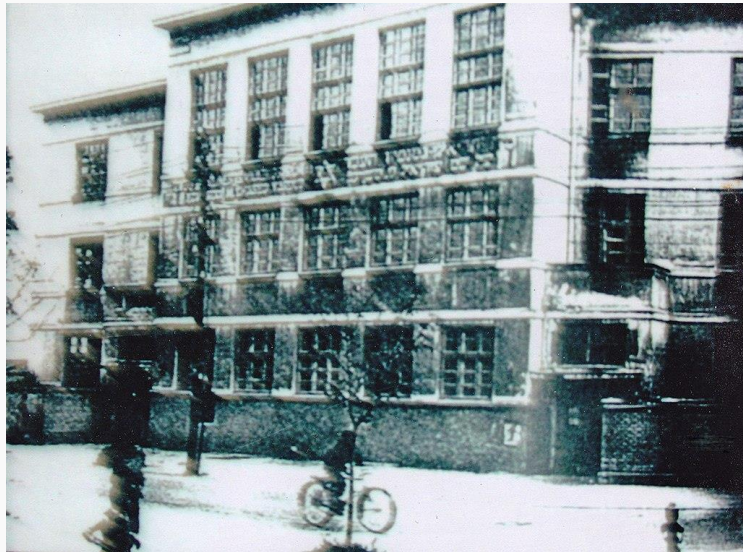
ילדותו

מקור: מתוך אתר יזכור ואתר בית התפוצות על קהילת קובנה

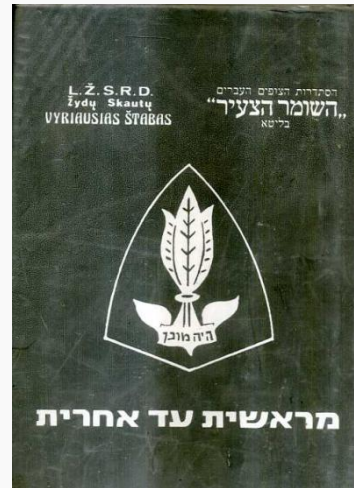

סמל הגימנסיה בשנות ה-30

דב למד בגימנסיה העברית בעיר והתגלה כתלמיד מוכשר
ובעיקר הצטיין בלימוד השפה העברית. דב גם הצטיין
בכישרון דראמטי והשתתף בהצגות רבות שהעלתה
הגימנסיה.

בניין הגימנסיה מתוך ויקיפדיה

דב הצטרף לתנועת "השומר הצעיר" ובמסגרתה הרבה
בארגון פעולות תרבות.

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.booksefer.co.il%2Findex.php%3Fdir%3Dsite%26page%3Dcatalog%26op%3Ditem%26cs%3D5052%26langpage%3Dheb%26category%3D&psig=AOvVaw3t8SeNjzINcrIgoic4DCs_&ust=1643708758032000&source=images&cd=vfe&ved=0CA0Q3YkBahcKEwjlsui92tv1AhUAAAAAHQAAAAAQEQ

"כִּי מֵדִי דְבָרִי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

סיפור בריחתו מהבית ועלייתו ארצה

מקור: דף המידע של איתמר

ממכתבו של דב לחבריו בקן קובנה:

הורים יקרים,

אני נמצא כבר בהכשרה. באותו זמן שאתם קוראים את המכתב הזה אני כבר חי חיים חדשים, חיי עבודה וצדק. אין ברצוני לבאר מעשי זה. אין ברצוני להצטדק לפניכם, אך אומר לכם רק דבר אחד, שאת מעשי זה חישבתי במשך כל השנה ובמשך כל השנה אספתי את הכסף והתכוננתי לזה. אני מבקש סליחה על השקרים שצריך הייתי לומר בגלל הסתרת הדבר הזה. אל תאשימו בזה אף אחד מחברי, כי אף אחד לא פיתה אותי למעשיי...

'ביריות והצתות, בהריגות ובפגיעות נפגשים אנו על כל צעד ושעל. כן, זה מראה לנו כמה קשה הוא הדבר להגן על המולדת. העם היהודי סובל כיום את כאבי מולדתו... אני מאוד שבע רצון בעבודתי. מעולם לא הרגשתי את עצמי מאושר כמו עכשיו אחרי עמל של שמונה שעות.'

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

חמשת הנועזים מ-'תל חי'

"יהודה והסה ומשה ואריה ובורקה הסתודדו ביניהם באחד החדרים הקטנים במעון קן 'השומר הצעיר' בקובנה. מבעד לחלון הפתוח ניתן היה לשמוע את זרימת המים בנהר הוילייה. לפתע נשמעו קריאות צהלה, מחיאות כפיים ושירה אדירה מהאולם הגדול בו נערכה האסיפה החגיגית של הקן. חמשת הצעירים בני החמש עשרה, חברי קבוצת 'תל חי' בגדוד 'השרון' מיהרו לקבוע את מקום המפגש מחר בשעת בוקר מוקדמת, ומיהרו לחזור אל האולם המקושט לפני שירגישו בחסרונם.

למחרת רעשה העיר. הידיעה על העלמותם של החמישה היתה לשיחה בפי כול, והגיעה אפילו לעמודי החדשות בעיתונים - חמישה תלמידי תיכון, ממשפחות ידועות, נעלמו מביתם ללא הודעה מוקדמת - גם לא לחבריהם בתנועה. רק כעבור כמה שעות נפתרה התעלומה, החמישה החליטו לצאת להכשרה חקלאית במטרה לעלות לקיבוץ בארץ ישראל."

מימין: יהודה צ'רנס, צבי [הסה] גולדפרב, משה גרבר, דב [בורקה] שפר, אריה ברנשטיין

בציבור היהודי בקובנה החל ויכוח עז בין המצדדים במעשיהם של 'חמש הנועזים' לבין המתנגדים. ההורים דרשו מהנהגת הקן להתערב, אך החמישה עמדו בסירובם לשוב. צעדם הנועז פתח מסע של התעוררות רעיונית בקרב חברי התנועה. לבסוף הוחלט כי שלושה מתוך חמשת הנערים יחזרו לבתיהם, יסיימו את לימודיהם ורק אחד כך יצאו להכשרה. השנים שעמדו בתוקף על דעתם - דב שפר ויהודה צ'רנס - יעלו בהסכמת הוריהם לארץ ישראל, וימשיכו את לימודיהם בבית ספר חקלאי. בשנת 1937 עלה לבדו לארץ ולמד בבית הספר 'מקווה ישראל'.

במקווה ישראל ובשומר

מקור:

דב הצטרף לביה"ס החקלאי "מקווה ישראל" ובמקביל הצטרף לקן תל אביב של ה"שומר הצעיר" וגם ל"הגנה". הוא עבד ולמד במשך היום ועמד על המשמר בלילה.

מקווה ישראל 1937 מתוך אוסף תמונות של זולטן קלוגר
בארכיון המדינה ISA-Collections-ZKlugerPhotos-000xe8o

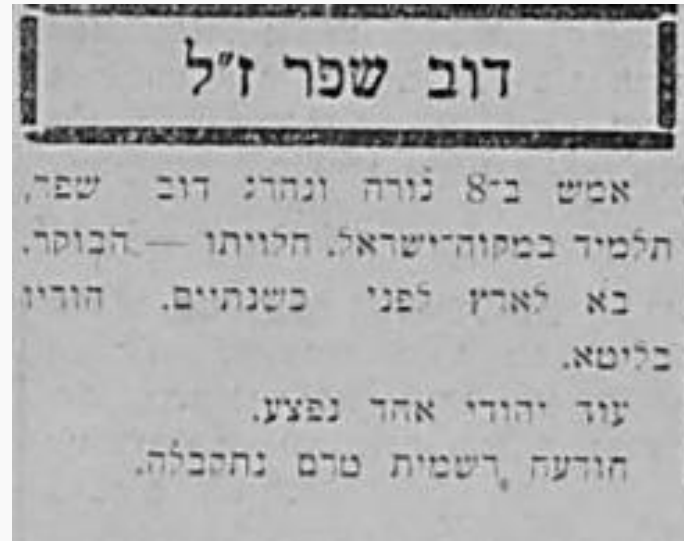
"כִּי מֵדִי דְבָרִי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

נפילתו

מקור:

אתר זכור ועיתונות

אור ליום א' בחשון תרצ"ט (26.10.1938), כאשר עמד על משמרתו ב"עמדת הכרם" של מקווה ישראל, נורה, נפצע קשה ונפטר מפצעיו בבית חולים הדסה

הודעה על נפילתו של דב במקוה ישראל

עיתון הארץ 27.10.38

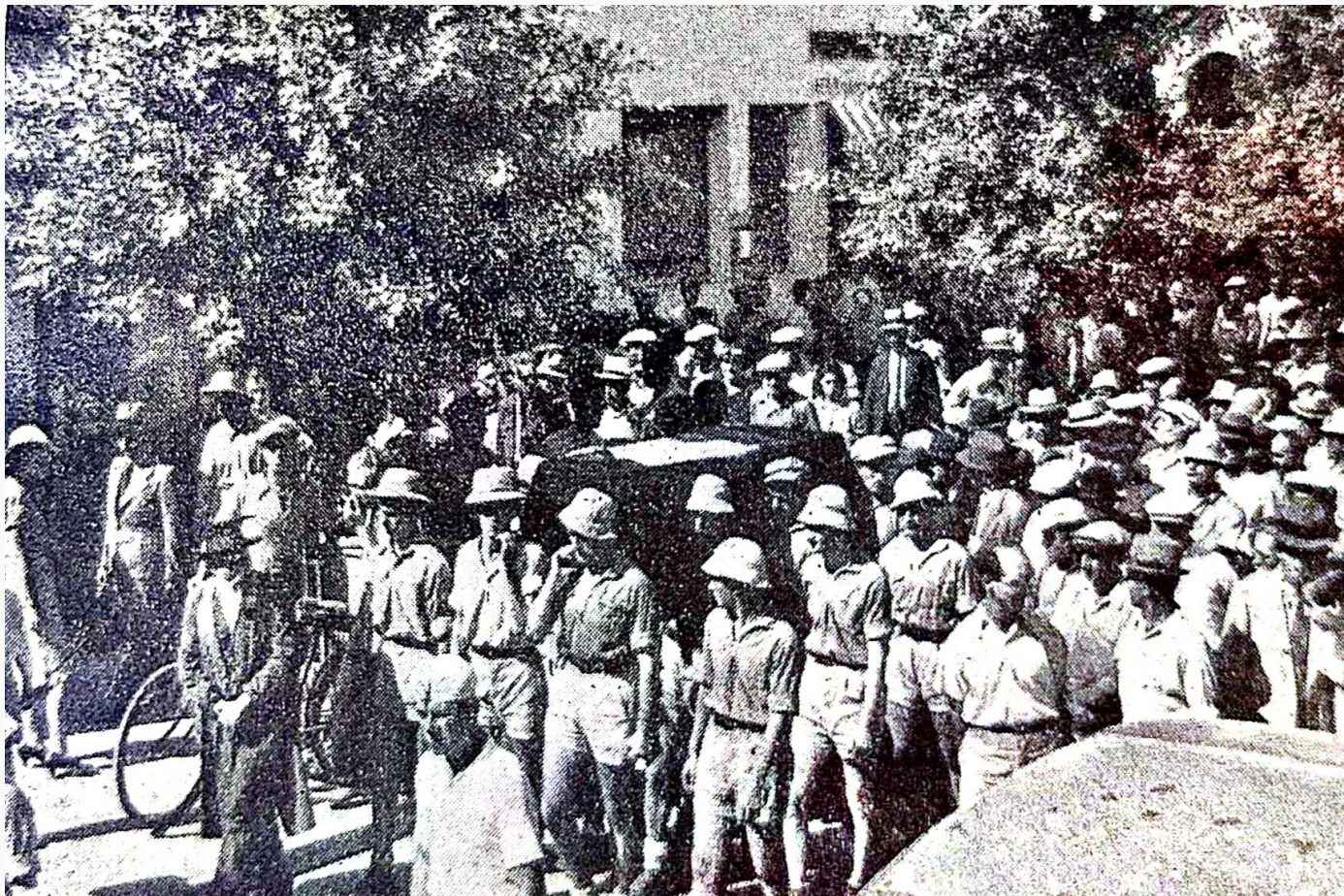
הודעה על נפילתו של דב במקוה ישראל

עיתון הצפה 27.10.38

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֵנוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

מקור: החוברת "דב שיפר" שיצאה לזכרו.

תמונה מהלוויה של דב שיפר

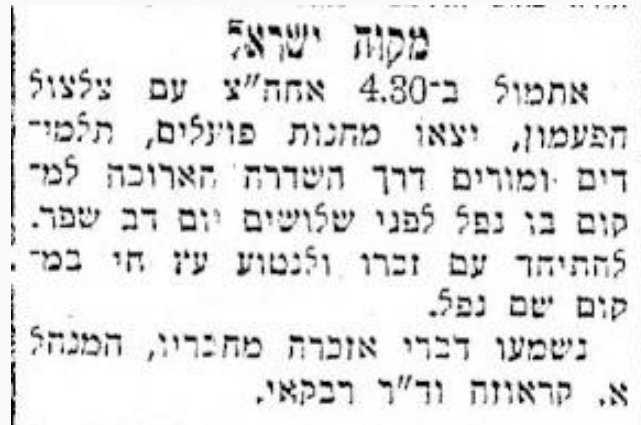
"כִּי מֵדִי דְבָרִי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

הנצחתו

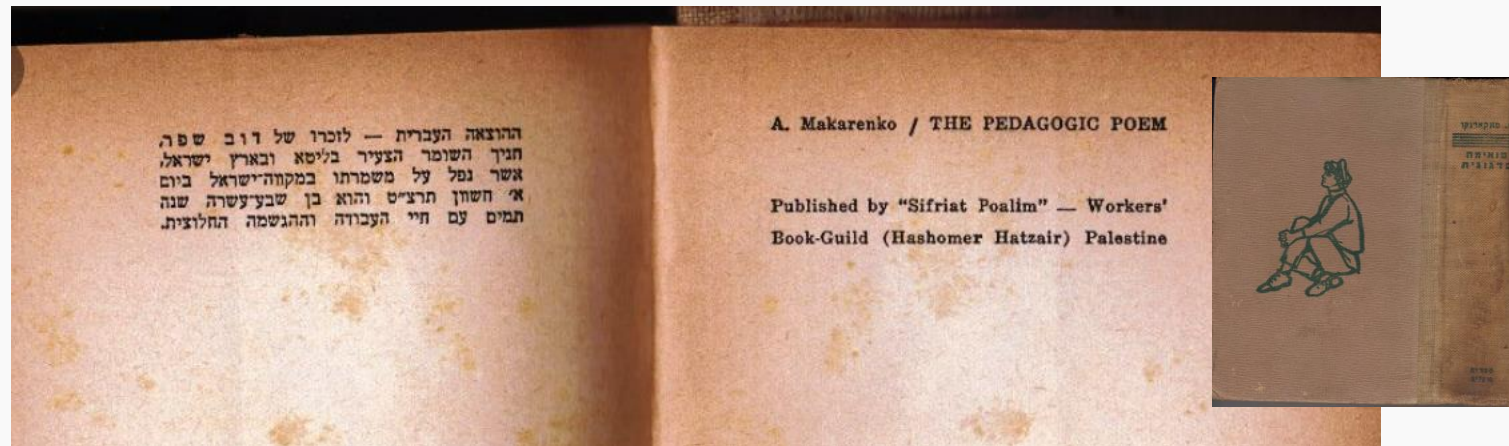
מקור:

נפילתו של דב עוררה התרגשות רבה הן בישוב היהודי בארץ ישראל, והן בציבור היהודי בליטא. אסיפות אבל מיוחדות נערכו בקני השומר הצעיר, ואסיפות יזכור בקרב הציבור הרחב. בקן קובנה נקרא אחד מגדודי הצופים על שמו, כמו כן קיבוץ עליה חדש שהוקם באותם ימים - 'קיבוץ דב'. תרומות נאספו לקרן הקימת לישראל, ובעזרתם ניטעו 500 עצים. תנועת השומר הצעיר הוציאה חוברת לזכרו, והוצאת 'ספרית פועלים' החליטה להנציח את זכרו של הנער הצעיר שברח מבית הוריו כדי לעלות לארץ ישראל, על דפי הספר 'פואמה פדגוגית'.

הודעה על פעולה להנצחתו של דב במקוה ישראל

עיתון דבר 1.12.1938

ה"פואמה הפדגוגית" בהוצאת ספרית הפועלים ההוצאה העברית מנציחה את זכרו של דב

"כִּי מֵדִי דְבָרִי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

נולד בקובנה 21.5.1921 (כ"ה אייר תרפ"א) —
נפל במקווה ישראל, בעמדו על המשמר ב' 26.10.1938
(א' חשון תרצ"ט)

„יודעת אני, שהולך ונבנה בניין, בניין חשוב,
בניין לא לאחד ולא לשנים — כי אם לאומה שלמה.
בניין של עתידנו. כל אחד מוכרח לתרום לבניין הזה.
אחד מביא לבנה לבניין, השני מביא תכשיט. אני
תרמתי לבניין הזה מרגלית — את היקר וקדוש ביותר
נתתי לבניין הזה”.

(מדברי אמו של דוב בימי „השכעה”).

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֵנו עוד" (ירמיהו לא, יט)

